

Актуалізація пріоритетів державної політики розвитку сільських територій

Розглянуто механізми формування пріоритетів державної політики розвитку сільських територій в процесі її еволюційного становлення. Висвітлено їх особливості та систему недосконалість. Доведено наявність тенденції поетапного погіршення стану сільських територій: криза – поглиблення кризи – занепад – деградація; відсутність в Україні необхідних передумов для організації переходу до моделі сталого розвитку сільських територій. Визначено підходи до формування пріоритетів державної політики розвитку сільських територій на засадах її євроінтеграційної модернізації.

Ключові слова: сільська територія, розвиток сільської території, пріоритети державної політики розвитку сільських територій.

Поступова трансформація вітчизняного аграрного сектору економіки до традиційних у світовій практиці ринкових засад, яка здійснюється з часу набуття Україною політичної незалежності, супроводжується подальшим акумулюванням і ускладненням проблем соціально-економічного розвитку сільських територій, призводить до усталення суспільного стереотипу стосовно неспроможності держави реалізувати її конституційний обов'язок гарантування соціальної справедливості та гідного життя своїм громадянам, зокрема сільським жителям.

З позицій оцінки п'ятнадцятирічного періоду політично незалежного розвитку України академіки О. Онищенко та В. Юрчишин наголошували: «...відносно сучасності є достатньо підстав стверджувати, що не тільки сільське господарство, але й село, селянство і всіх інших сільських громадян відкинуто в економічному розвитку далеко назад; ... агропродовольчий блок продовжує залишатися в невідомості щодо того, що ж реально очікує його не тільки у стратегічній, але й у найближчій і доступній для огляду перспективі» [1, с. 8].

У розробку проблематики, пов'язаної з питаннями розвитку сільських територій, вагомий внесок зробили також О. Бородіна, П. Борщевський, П. Гайдуцький, Ю. Губені, С. Гудзинський, І. Лукінов, О. Могильний, В. Онегіна, М. Орлатий, О. Павлов, І. Прокопа, П. Саблук, М. Сахацький, В. Терещенко, В. Трегобчук, А. Третьяк, Л. Шепотько, К. Якуба та інші.

Незважаючи на багатогранність наукових розвідок наявних проблем соціально-економічного розвитку сільських територій, їх складність та суспільна значимість зумовлюють необхідність поглиблення досліджень з удосконалення змісту державного регулювання з приводу актуальності та адекватності унормування чинним законодавством України пріоритетів розвитку сільських територій.

Метою статті є висвітлення специфіки державної політики розвитку сільських територій в сучасних економічних умовах та обґрунтування підходів щодо гармонізації її пріоритетів в найближчій перспективі.

Руйнівний вплив дискримінаційних заходів щодо селянства в попередні десятиліття призвів на початку 90-х років до економічної стагнації та кризи в сільській місцевості, що однозначно підтверджується критичними оцінками російських економістів М. Шмельова та В. Попова, зробленими ще напередодні розпаду колишнього СРСР. Досліджуючи у 1989 р. проблеми перебудови радянської

економіки, ці науковці констатували: «Кризовий стан нашого сільського господарства очевидний для всіх. Причини цього стану – не в капіталовкладеннях. Їх за останні півтора десятиліття було направлено в село більш ніж достатньо. Але вони фактично не дали нічого. Криза нашого села – розплата за понад п'ять десятиліть насильства над здоровим глуздом, над усім, що спонукає людину до нормальної, добросовісної праці» [2, с. 340].

Академік П. Саблук підкреслює, що з часу набуття Україною незалежності прийнято понад 150 законів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та селом, спрямованих на підвищення рівня життя сільського населення, але вони не мали позитивного впливу і не поліпшили життя людей у сільській місцевості [3, с. 4]. «Закони та інші нормативні документи приймали, а зрушень не було. Напевне, проблема в тому, що або пріоритети неправильно були визначені, або не було системного підходу до розв'язання цих питань», – доповнює член-кореспондент УААН А. Третяк [4].

Проведеними дослідженнями встановлено, що намагання нашої держави подолати проблеми соціально-економічного розвитку в сільській місцевості прослідковуються з самого початку політичної незалежності, що відображено положеннями чинного Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 р. [5]. Визначаючи високий рівень соціально-економічного розвитку села як основну умову продовольчого та сировинного забезпечення держави, її економічної незалежності, цей Закон задекларував зміст, межі та умови забезпечення пріоритетності розвитку соціальної сфери села та агропромислового комплексу в структурі національної економіки.

Відповідно до положень цього Закону, що неодноразово змінювались, до 2000 р. передбачалося виконати державні програми газифікації, водопостачання, електрифікації, будівництва шляхів, благоустрою сіл, відродження трудонедостатніх та занепадаючих сільських населених пунктів. Закон забороняє ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання закладів охорони здоров'я, освіти, соціального захисту населення у сільській місцевості. Встановлено, що усі шляхи, що сполучають сільські населені пункти (у тому числі в межах цих населених пунктів) з мережею шляхів загального користування, належать до категорії шляхів загального користування і разом з усіма під'їзними шляхами до сільських населених пунктів підлягають передачі на баланс загальнодержавного органу по будівництву, ремонту та утриманню автомобільних шляхів. Визначено, що селу надається перевага порівняно з містом (у розрахунку на душу населення) у спорудженні житла, об'єктів освіти, культури і спорту, охорони здоров'я, побуту, торгівлі, газифікації, водо- і електропостачання, телефонізації, зв'язку, комунальних об'єктів, у послугах радіо і телебачення; забезпечуються рівні з містом умови постачання промисловими та продовольчими товарами, а також рівень медичного, культурного, спортивного, торговельного, транспортно-комунально-побутового обслуговування за науково обґрунтованими нормативами.

У контексті практичної реалізації положень згаданого Закону України [5], було прийнято низку постанов і указів, спрямованих на забезпечення інвестиційної пріоритетності соціального розвитку села та агропромислового комплексу; підтримку індивідуального житлового будівництва на селі; здійснення газифікації, електрифікації та водопостачання сільських населених пунктів, розвиток сільської загальноосвітньої школи тощо.

Однак і понині при щорічному складанні та затвердженні проекту Державного бюджету України механізм забезпечення інвестиційної пріоритетності соціального розвитку села та агропромислового комплексу, як правило, не враховується, зокре-

ма щодо виділення державних централізованих капіталовкладень в Державному бюджеті України [5, с. 5] окремим рядком в розмірі не менше одного процента від вартості валового внутрішнього продукту України, причому не менш як 50 відсотків на будівництво в сільській місцевості об'єктів невиробничого призначення. Впродовж усіх років незалежності так і не досягнуто обов'язкового урахування пріоритетності розвитку села при розробці та прийнятті Програм соціально-економічного розвитку України, інших законодавчих і нормативних актів, що обумовлено статтями 2, 25 Закону [5]. Уряд України дотепер не запровадив організацію постійного обстеження та паспортизації сільської поселенської мережі (моніторинг), чим ігноруються гарантії захисту, збереження і розвитку сільських поселень [5, ст. 10].

Підтвердженням невідповідності та неузгодженості законодавчого врегулювання проблем соціально-економічного розвитку в сільській місцевості є також схвалення на початку 1994 р. постановами Верховної Ради України Концепції Національної програми відродження села на 1995-2005 рр. [6] та Державної програми стабілізації та розвитку продуктивних сил України, включно з заходами щодо забезпечення її впровадження і дослідно-виробничої апробації [7], орієнтованої на врегулювання проблем агропромислового сектору в рамках системної конверсії підприємств оборонного комплексу.

Саме в рамках Національної програми відродження села мали бути конкретизовані шляхи здійснення земельної реформи з урахуванням регіональних особливостей, історичних традицій, психології селян, їх готовності до подальших аграрних перетворень. Діяльність Уряду України, місцевих державних адміністрацій і органів самоврядування спрямовувалася, головним чином, на підтримку ефективно працюючих у сільському господарстві суб'єктів підприємницької діяльності та на стимулювання ділової активності, спрямованої на розміщення нових виробництв у сільських поселеннях. Впродовж 1994-1995 рр. намічалось впровадження спеціально розроблених для сільської місцевості нормативів забезпечення сільського населення підприємствами і організаціями соціальної сфери як основи для розрахунку нормативної бази бюджетного фінансування витрат на утримання і розвиток соціальної інфраструктури села (так званих нормативів бюджетної забезпеченості). Передбачалося, що кошти на утримання і розвиток соціальної інфраструктури села на рівні нормативів бюджетної забезпеченості виділяються окремим рядком у Державному бюджеті та бюджетах місцевого самоврядування. На державному рівні з викладом стратегії, нормативів та основних принципів організації обслуговування сільського населення, планувалося розробити основні положення державної політики відродження села та засоби її реалізації; засади демографічної політики; заходи щодо стимулювання розвитку виробничої бази села; галузеві програми розвитку освіти, охорони здоров'я, культури, торгівлі, комунального-побутового обслуговування тощо.

Показово, що відповідно до положень Концепції [6] до кінця 1994 р. Національна програма відродження села мала бути сформована як багатоаспектна, комплексна програма стратегічних дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та вибудована як сукупність узгоджених між собою галузевих і регіональних програм комплексного розвитку села, його виробничої і соціальної сфери. Організація розроблення змісту Національної програми відродження села покладалась на утворену майже через півроку [8] постійно діючу урядову комісію, статус робочого органу якої було зведено до рівня Головного управління по соціальному розвитку села Міністерства сільського господарства і продовольства України. Відтак Національна програма відродження села так і не стала нормативним доробком Урядової комісії впродовж тринадцяти років її існування.

В умовах наявної неузгодженості правових норм в аграрній та бюджетній сферах, відсутності бюджетного забезпечення інвестиційної пріоритетності соціального розвитку села та агропромислового комплексу, наростання гіперінфляційних процесів, положеннями Державної програми стабілізації та розвитку продуктивних сил України [7], період реалізації якої сягає 2015 р., вже на першому етапі передбачалося введення в експлуатацію п'яти дослідно-промислових комплексів у Миколаївській, Київській, Черкаській, Закарпатській і Луганській областях, а до кінця 2005 р. варіантом Державної програми, при запланованій п'ятирічній окупності інфраструктури, планувалося будівництво:

- 1000 нових селищ з кількістю 500 тис. садиб і котеджів по 20 кв. м житлової площі на особу з можливою реконструкцією з числа тих, що будуються до 100 тис. існуючих садиб;
- 1000 промислово-аграрних комбінатів для забезпечення технологічних потреб садиб і переробки продукції.

Однак з часу схвалення Програми [7] в Україні відбулося зменшення загальної кількості сільських населених пунктів на 393 одиниці, а кошти з Державного бюджету для її реалізації жодного року не виділялися.

У вітчизняній нормотворчій практиці поняття «*сільські території*» вперше застосовано як компонент терміна «комплексний розвиток сільських територій», що одночасно розглядається як складова державної аграрної політики та напрям державної соціальної політики у схвалених Указом Президента України 29 квітня 1998 р. «Основних напрямках розвитку агропромислового комплексу України на 1998-2000 рр.» [9]. Їх реалізація обумовлювала невідкладну розробку Кабінетом Міністрів України проектів низки нормативно-правових актів, необхідних для комплексного здійснення економічних реформ на селі та виведення агропромислового комплексу зі стану поглиблення кризи, а відтак і комплексного розвитку сільських територій.

Доводиться констатувати, що визнання Верховною Радою України 4 листопада 1998 р. роботи Уряду незадовільною власне з питань стабілізації сільськогосподарського виробництва [10], є загальною підсумковою оцінкою на законодавчому рівні неефективної діяльності Кабінету Міністрів України щодо подолання кризи в агропромисловому комплексі держави та здійснення економічних перетворень на селі, як ключової умови комплексного розвитку сільських територій. З прийняттям Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 3 грудня 1999 р. [11], що суперечило пункту 4 Перехідних положень Конституції України [12], реалізацію «Основних напрямів розвитку агропромислового комплексу України на 1998-2000 рр.» по суті було згорнуто і зведено до пріоритетності здійснення впродовж грудня 1999 р. – квітня 2000 р. організаційних заходів щодо поетапного реформування колективних сільськогосподарських підприємств на засадах приватної власності на землю та майно.

Зазначимо, що замість очікуваного пострекорформаційного поліпшення стану та організації життєзабезпечення сільського населення, положеннями Указу Президента України від 20 грудня 2000 р. «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» констатовано стан занепаду сільської місцевості, а поняття «*сільські території*» використовується уже як компонент терміна «депресивні сільські території» [13]. Подальше збереження і розвиток села, забезпечення повноцінного відтворення в ньому української нації визначалось одним з пріоритетних завдань держави, зокрема її соціальної політики на селі. Пріоритетність завдань цієї політики зводилась до створення умов для продуктивної зайнятості та збільшення доходів сільського населення; докорінного поліпшення матеріального становища та підвищення престижу сільської інтелігенції; посилення соціального захисту

найуразливіших верств сільського населення; забезпечення стабільного функціонування, розвитку і підвищення якості соціальної інфраструктури.

На неприпустимості закриття шкіл, клубів, фельдшерсько-акушерських пунктів, дільничних лікарень, інших об'єктів соціально-культурного призначення в сільській місцевості та невідкладності заходів щодо відновлення їх діяльності із визначенням необхідних джерел фінансування наголошує чинна постанова Верховної Ради України від 6 вересня 2005 р. [14].

З позицій врахування національних пріоритетів і необхідності інтеграції України до Європейського Союзу та до світового економічного простору положеннями Закону України від 18 жовтня 2005 р. задекларовано основні засади державної аграрної політики на період до 2015 р. [15]. Проявом системної недосконалості цього Закону є одночасне тлумачення комплексного розвитку сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі як:

- складової державної аграрної політики [15, ст. 1];
- мети державної аграрної політики та її стратегічної цілі [15, ст. 2];
- одного з основних пріоритетів державної аграрної політики в контексті розроблення і запровадження державних та регіональних програм комплексного розвитку сільських територій [15, ст. 3];
- одного з шляхів реалізації основних пріоритетів державної аграрної політики та основних напрямів комплексного розвитку сільських територій, підвищення соціального захисту і життєвого рівня селян [15, ст. 4].

Показовим прикладом неадекватного практичного впровадження положень цього Закону є Концепція Комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006-2010 рр., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2005 р. [16], відповідно до якої пріоритетними напрямами розвитку сільського господарства та сільських територій загалом було визначено: розвиток села; розвиток земельних відносин та форм господарювання; розвиток аграрного ринку; розвиток сфери виробництва; фінансове та інвестиційне забезпечення; розвиток аграрної науки і освіти; удосконалення управління. Очікувалося, що виконання Програми забезпечить результати зростання обсягів валової продукції сільського господарства в 2010 р. порівняно з 2004 р. у 1,6 разу, а валової доданої вартості – у 2 рази; зростання заробітної плати в сільському господарстві сягне середнього рівня галузей економіки; до соціальних стандартів буде доведено облаштування сільських населених пунктів об'єктами соціальної інфраструктури та забезпечено їй надійне функціонування; новосформована система управління сільськими територіями наблизитиметься до стандартів Європейського Союзу, а робота міністерств та інших центральних органів виконавчої влади буде орієнтована на задоволення потреб сільських жителів.

Однак лише 19 вересня 2007 р. постанова уряду прийнято Державну цільової програми розвитку сільського господарства України на період до 2015 р. [17], що передбачає поетапне вирішення соціальних проблем на селі, забезпечення комплексного розвитку сільських територій згідно з визначеними соціальними стандартами та нормативами; підвищення рівня зайнятості й доходів сільського населення тощо. Її особливість полягає в тому, що вона вперше носить комплексний характер, охоплюючи міжсекторальні сфери діяльності та розвитку сільських територій; розмежовує вирішення двох блоків проблем розвитку українського села: соціальну сферу та комплексний розвиток сільських територій; агропромислове виробництво та розвиток аграрного ринку з чітким визначенням виконавців та механізмів реалізації.

Разом з тим, соціальні програми, спрямовані на розвиток сільських територій, і надалі практично вилучаються з видатків державного бюджету, що призводить до втрати соціальної та виробничої інфраструктур, поглиблення негативних демографічних тенденцій на селі. Порівняно з 1990 р. у сільському господарстві склався се-

микратний диспаритет цін, а заробітна плата залишається найнижчою серед виробничих галузей економіки. По всій Україні впродовж 1990-2009 рр. «зникли» 1632 школи, незважаючи на встановлену заборону їх ліквідації, реорганізації та перепрофілювання [5; 14]; зменшення кількості учнів у сільській місцевості за цей період сягнуло 706933 осіб, а лише 67,4% учнів, що проживають на відстані понад 3 км від школи, забезпечено транспортом за державною програмою «Шкільний автобус».

Заплановані на 2008-2009 рр. заходи з проведення паспортизації сільських населених пунктів, як підґрунтя для розробки регіональних програм розвитку сільських територій на період до 2015 р., донині заблоковано на етапі затвердження форми паспорта соціального розвитку сільських територій та методики його заповнення. Впровадження соціальних стандартів і нормативів у сільській місцевості зведено до оприлюднення спільного наказу Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 20 січня 2009 р. «Про затвердження Довідника соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень» [18], легітимність якого досі не підтверджена державною реєстрацією в Міністерстві юстиції України. З іншого боку, можливість врахування унікальності сільських територій та традиційної української поселенської мережі під час формування Державного бюджету України формально обмежується відсутністю узагальнених результатів паспортизації сільських територій затверджених Кабінетом Міністрів України.

Як наслідок, Концепцією Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 р. від 3 лютого 2010 р. [19] констатовано крайню форму занепаду сільських територій – стан деградації, а врегулювання міжсекторальної проблеми комплексного розвитку сільських територій вкотре помилково, на наш погляд, обмежувалось виключно рамками державної аграрної політики.

Підкреслимо, що з 1 червня 2010 р. основним інструментом апробації моделі сталого розвитку сільських територій Міністерство аграрної політики України визначило Галузеву програму соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад (модельний проект «Нова сільська громада») [20], основними завданнями якої є: диверсифікація виробництва і підвищення рівня зайнятості сільського населення та зменшення трудової міграції; стимулювання створення нових робочих місць та розвитку підприємницької діяльності; розвиток партнерства держави, бізнесу та територіальних громад; узгодження економічних інтересів держави та суб'єктів господарювання, оптимізація територіально-виробничої та соціальної інфраструктури сільської поселенської мережі; формування дієвої системи управління розвитком сільських територій з урахуванням стандартів ЄС щодо мінімізації техногенного впливу виробництва на навколишнє середовище та людину. Гіпотетичність реалізації цих завдань виключно в рамках Галузевої програми є більш ніж очевидна, а нещодавно започатковані адміністративною реформою зміни в структурі центральних органів виконавчої влади, поки що не призвели до структурних змін змісту їх діяльності, передусім конкретизації діяльності щодо розвитку сільських територій як окремого об'єкта державного управління. Проблематичність скоординованого відомчого врахування інтересів окремих сільських поселень і територій обумовлюється, передусім, відсутністю законодавчо унормованих стандартів рівня розвитку сільських поселень (село, селище) та адекватних нормативів їх бюджетної з абезпеченості.

Таким чином, в сучасному законодавстві не сформовано цілісного масиву правових норм, які б виокремлювали сільські території, як унікальний об'єкт владного впливу на державному, регіональному та місцевому рівнях; визначали конкретність, послідовність, передбачуваність і дієвість державної політики у цій сфері. Безсистемне генерування множинності пріоритетів розвитку сільських територій, починаючи з 1990 р., супроводжувалося систематичним самоусуненням держави від їх реалізації; послідовною мінімізацією інституційної спроможності територі-

альних громад як основного суб'єкта розвитку сільської території; лібералізацією участі суб'єктів сільськогосподарської діяльності у соціальному розвитку сільських територій, а також фактичною втратою відповідальності цих суб'єктів щодо збереження, відтворення та зміцнення виробничого і природно-ресурсного потенціалу.

Відтак закономірним наслідком такого усталеного стану речей є чітка тенденція триваючого погіршення стану сільських територій України: *криза – поглиблення кризи – занепад – деградація* та відсутність в державі належних передумов для організації переходу до моделі сталого розвитку сільських територій. За теперішніх економічних реалій ніщо не видається більш віддаленим, ніж перспектива реалізації всієї множинності пріоритетів розвитку сільських територій, безсистемно сформованих та задекларованих чинними правовими актами. На фоні винятковості економічної самодостатності територіальних громад сіл та селищ, втрати територіальної повсюдності місцевого самоврядування за межами населених пунктів усі спроби реформувати національну економіку поза проблемою розвитку сільських територій не матимуть ніякої перспективи і сприйматимуться як засіб маніпуляції суспільною підтримкою та закордонною допомогою. Тому вкрай важливо, щоб Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [21] не дискредитувала себе як інструмент змін та успіху.

Підкреслимо, що Законом України від 1 липня 2010 р. «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [22] вкотре підтверджено перспективу інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір; входження національної економіки у світову економічну систему; забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України; впровадження європейських стандартів соціального захисту; збереження навколишнього природного середовища; створення умов для відродження українського села тощо. В рамках реалізації Програми економічних реформ за напрямом «Розвиток сільського господарства та земельна реформа» [21] заплановано прийняття законопроекту «Про засади сталого розвитку сільських територій».

Отже, в контексті формування передумов сталого розвитку сільських територій доцільно здійснити системну євроінтеграційну модернізацію всієї вітчизняної політики розвитку сільських територій. Модернізована політика розвитку сільських територій має базуватися на синтезі пріоритетних цілей, завдань, механізмів та інструментів її реалізації, що структуровані і збалансовані між різними секторами державної політики – аграрною, бюджетною, податковою, інвестиційною, земельною, соціальною, екологічною, демографічною, містобудівельною тощо. В рамках євроінтеграційної модернізації першочерговими є впорядкування та адаптація чинного законодавства України в сфері розвитку сільських територій до основоположних пріоритетів сталого розвитку – економічне зростання, соціальний прогрес, захист навколишнього середовища; уніфікація та інституційне забезпечення національної політики розвитку сільських територій до стандартів країн – членів ЄС, єдиними для яких є такі пріоритетні осі дій: конкурентоспроможність; середовище та управління земельними ресурсами; багатофункціональне село та якість життя. Зазначені підходи можуть бути використані при підготовці проекту Закону України «Про засади сталого розвитку сільських територій».

Список використаних джерел

1. Онищенко О. Сільське господарство, село і селянство України у дзеркалі пострадянської аграрної політики / О. Онищенко, В. Юрчишин // Економіка України. – 2006. – №1. – С. 4-13.

2. Шмелёв Н. П. На переломе: перестройка экономики в СССР / Н. П.Шмелёв, В. В. Попов. – М. : Изд-во АПН, 1989, – 400 с.
3. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. – 2008. – №12. – С. 4-18.
4. Держкомзем займає своє місце у розвитку сільських територій. – Режим доступу : http://dkzr.gov.ua/terra/control/uk/publish/article;jsessionid=1D914197578B13118DF79DE8C19C79EE?art_id=100521&cat_id=20657.
5. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17 жовтня 1990 року № 400-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=400-12>.
6. Концепція Національної програми відродження села на 1995-2005 рр. Схвалена Постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року № 3924-12. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3924-12>.
7. Державна програма стабілізації та розвитку продуктивних сил України. Схвалена Постановою Верховної Ради України від 24 лютого 1994 року №4029-12. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=84&user=ay1994>.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про розроблення проекту Національної програми відродження села на 1995 - 2005 роки» від 11 червня 1994 року №393. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=393-94-%EF>.
9. Основні напрями розвитку агропромислового комплексу України на 1998-2000 рр., схвалені Указом Президента України 29 квітня 1998 року № 389/98. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=389%2F98>.
10. Постанова Верховної Ради України «Про інформацію Уряду щодо стану виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 18 вересня 1998 р», «Про заходи щодо стабілізації сільськогосподарського виробництва» від 4 листопада 1998 р. №226-XIV 98. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=226-14>.
11. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки від 3 грудня 1999 р. №1529/99. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1529%2F99>.
12. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96%E2%F0>.
13. Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» від 20 грудня 2000 р. №1356/2000. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1356%2F2000>.
14. Постанова Верховної Ради України «Про недопущення закриття об'єктів соціально-культурного призначення в сільській місцевості» від 6 вересня 2005 р. №2794-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2794-15>.
15. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від 18 жовтня 2005 р. №2982-IV. – Режим доступу : <http://www.uazakon.com/document/fpart36/idx36763.htm>.
16. Концепція Комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006-2010 рр., схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21

- грудня 2005 р. №536-р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=536-2005-%F0>.
17. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. Затверджена постановою КМУ від 19 вересня 2007 р. №1158. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1158-2007-%EF>.
 18. Довідник соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень, затверджений спільним наказом Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук від 20 січня 2009 р. №39/05. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua/page/?9848>.
 19. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 року № 121-р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=121-2010-%F0>.
 20. Галузева програма соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад (модельний проект «Нова сільська громада»), затверджена наказом Міністерства аграрної політики України від 01.06.2010 № 280. – Режим доступу : <http://news.yurist-online.com/laws-/23230/>.
 21. Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
 22. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. №2411-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17>.

Залуцкий И.Р. Актуализация приоритетов государственной политики развития сельских территорий.

Рассмотрены механизмы формирования приоритетов государственной политики развития сельских территорий в процессе её эволюционного становления. Освещены их особенности и системное несовершенство. Доказано наличие тенденции поэтапного ухудшения состояния сельских территорий: кризис – углубление кризиса – упадок – деградация; отсутствие в Украине необходимых предусловий для организации перехода к модели устойчивого развития сельских территорий. Определены подходы к формированию приоритетов государственной политики развития сельских территорий на принципах её евро-интеграционной модернизации.

Ключевые слова: сельская территория, развитие сельской территории, приоритеты государственной политики развития сельских территорий.

Zalutskiy I.R. Actualization of the State Policy Priorities of Rural Areas Development.

The mechanisms of the state policy priorities of rural areas development in the process of its evolutionary establishment are considered. Their peculiarities and system inferiority are examined. The existence of “crisis – crisis extension – collapse – degradation” tendency of gradual depreciation of rural areas condition and deficiency of urgent preconditions for switch to the model of rural areas sustainable development in Ukraine are proved. The approaches to forming of priorities of state policy in development of rural areas on the basis of its eurointegrational modernization are determined.

Key words: rural area, rural areas development, state policy priorities of rural areas development.

Надійшло 21.02.2011 р.